

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/168581,Upamietnienie-Zofii-Ksiazek-Bregulowej-ps-Zaneta-Zoska-uczestniczki-powstania-wa.html>
25.04.2024, 22:15

Upamiętnienie Zofii Książek-Bregułowej ps. „Żaneta”, „Zośka”, uczestniczki powstania warszawskiego - Katowice, 1 sierpnia 2022

W ramach obchodów 78. rocznicy wybuchu powstania warszawskiego Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach zorganizował na cmentarzu przy ul. Francuskiej w Katowicach uroczystość oznaczenia plakieta „grób weterana” mogiły śp. por. Zofii Książek-

Bregułowej (1910-2014). W uroczystości wzięli udział jej krewni – Pan Stanisław Szrek z Małżonką oraz liczni przyjaciele – wśród nich: Małgorzata i Eugeniusz Bartniccy, Iwona Kucharska-Rzepka, Barbara Surman. Ponadto w wydarzeniu uczestniczyli nauczyciele i młodzież ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Zofii Książek-Bregułowej w Dąbrowie Górniczej z dyr. Wiolettą Trzciną i pocztym sztandarowym, Janusz Kwapisz – Prezes Okręgu Śląskiego ŚZŻAK wraz z pocztym sztandarowym, także przedstawiciele Komitetu Ochrony Walk i Męczeństwa przy IPN Oddziale w Katowicach: Barbara Adamczyk i Antoni Wilgusiewicz. Śląski Urząd Wojewódzki reprezentował dr Andrzej Krzystyniak. Przygotowaniem relacji z uroczystości zajęła się ekipa TVP Katowice.

Przed przymocowaniem na grobie plakiety, złożeniem kwiatów i zapaleniem symbolicznych zniczy prowadzący spotkanie Jarosław Podworski przypomniał postać Z. Książek-Bregułowej i jej dokonania – nie tylko żołnierza AK – uczestnika powstania warszawskiego, ale po II wojnie światowej zamieszkałej w Katowicach uznanej poetki i wieloletniej aktorki Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego (w latach 1951-1982). Swymi wspomnieniami o Z. Książek-Bregułowej podzielili się jej bliscy i przyjaciele. Zebranych poruszyło wystąpienie Barbary Lubos, znanej aktorki Teatru im. S. Wyspiańskiego, która przeczytała jeden z wierszy poetki. Szczególnym momentem uroczystości stał się krótki występ chóru młodzieży ukraińskiej z Charkowa, aktualnie przebywającej w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Dąbrowie Górniczej. Zaśpiewali oni m.in. *Mazurka Dąbrowskiego* oraz *Te Deum*.

Zofia Książek-Bregułowa była uczestnikiem powstania warszawskiego, łączniczką Armii Krajowej I Obwodu Śródmieście VIII zgrupowanie "Krybar", żołnierzem w 3. kompania por. "Lewara". Ciężko ranna 5. września 1944 r. w walkach w gmachu PKO przy ul. Jasnej niemal utraciła wzrok. Jako były powstaniec była po jego upadku przetrzymywana w niemieckich obozach (m.in. XI A Gross Lübars i Stalagu VI C w Oberlangen w północno-zachodnich Niemczech). Po wyzwoleniu z obozu przez żołnierzy Dywizji Pancerniej gen. S. Maczka rozpoczęła walkę o odzyskanie wzroku. Znalazła się w Szkocji, w Edynburgu w szpitalu im. I. J. Paderewskiego, gdzie po operacji odzyskała w prawym oku zaledwie około 3% widzenia. W szpitalu poznała swojego przyszłego męża – skrzypka Włodzimierza Bregułę. W 1947 r. powróciła do kraju i ostatecznie zamieszkała w Katowicach. Była przez wiele lat związana z Teatrem im. S. Wyspiańskiego, zajęła się też tworzeniem poezji. W 2010 r. stała się patronką Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych w Dąbrowie Górniczej, interesując się i zajmując przebywającymi tu dziećmi oraz młodzieżą. Była członkiem Związku Artystów Scen Polskich, Związku Ociemniałych Żołnierzy RP, Światowego Związku Żołnierzy AK oraz brytyjskiego Stowarzyszenia Kobiet i Mężczyzn Ociemniałych w Służbie Wojskowej St. Dunstan's. Za swą działalność została odznaczona m.in. Warszawskim Krzyżem Powstańczym, Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Rocznica Powstania Warszawskiego

Padał deszcz, siąpił deszcz,

cztery dni

deszcz:

Sierpień nam już zapowiedział

Powódź

łez...

Odszedł w słońcu

Październikiem:

Popiołami,

niemym krzykiem...

Taki temat, taki temat -

a słów

nie ma....

Zofia Książek-Bregułowa